

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri (Colemêrg) kentimiz, Zap Havzası, Cilo-Sat Buzulları, Berçelan Yaylaları, Şemdinli (Şemzînan), Çukurca (Çelê), Yüksekova (Gever) ve Esendere koridoruyla birlikte bölgenin en önemli ekolojik yaşam alanlarından biridir. Binlerce yılda oluşmuş dağ ekosistemleri, su havzaları, endemik türler, yaylacılık kültürü ve toplumsal yaşam hafızası bugün çok boyutlu bir ekolojik yıkım tehdidi altındadır.

Son yıllarda Hakkâri-Şırnak hattında yoğunlaşan madencilik faaliyetleri, güvenlik gerekçesiyle açılan yollar, yayla ve mera alanlarına yönelik müdahaleler ile doğa; yaşayan bir varlık olmaktan çıkarılarak piyasa mantığı içerisinde tüketilebilir bir hammadde deposuna indirgenmiştir. Resmî raporlarda Hakkâri-Şırnak bölgesinin Türkiye'nin en büyük kurşun-çinko provenslerinden biri olduğu, bölgede 100 milyon ton düzeyinde kurşun ve çinko potansiyeli bulunduğu belirtilmektedir. Buna bağlı olarak Zap Vadisi'nden Çukurca'ya, Şemdinli'den Berçelan'a kadar uzanan geniş coğrafyada yüzü aşkın ruhsat sahasının bulunduğu ifade edilmektedir.

Türkiye genelinde ise madencilik politikaları ekolojik sınırları aşmış durumdadır. Son yıllarda ruhsatlandırılan alanların sayısındaki olağanüstü artış, doğal varlıkların korunmasını değil, sermayenin erişimine açılmasını önceleyen bir anlayışın kurumsallaştığını göstermektedir. 2026 yılının ilk aylarında yüz binlerce hektarlık alanın ihaleye açılması, 2028 yılına kadar binlerce yeni maden sahasının planlanması, ekolojik yaşam alanlarının kamusal yarar değil şirket yararı ekseninde değerlendirildiğine ilişkin kaygıları artırmaktadır.

Özellikle Hakkâri'de Zap Suyu çevresinde faaliyet gösteren maden işletmeleri hakkında su kaynaklarının kirlendiği, tarım ve hayvancılığın olumsuz etkilendiği, dağ ekosistemlerinin parçalandığı, doğal yaşam alanlarının geri dönüşü olmayan biçimde zarar gördüğü yönünde yoğun iddialar bulunmaktadır. Aynı şekilde Cilo-Sat Buzulları çevresindeki müdahaleler ve plansız turizm uygulamalarının iklim krizinin etkilerini daha da ağırlaştırdığı yönünde bilimsel ve toplumsal kaygılar mevcuttur.

Ekolojik kriz çağında doğa yalnızca ekonomik büyümenin girdisi olarak görülemez. Dağlar, nehirler, meralar ve ormanlar gelecek kuşakların ortak yaşam mirasıdır. Hakkâri'de yaşananlar yalnızca bir çevre sorunu değil; yaşam hakkı, gıda güvenliği, su hakkı, kültürel varlıkların korunması ve demokratik katılım hakkı meselesidir. Bugün Zap Vadisi'nde ortaya çıkan tahribat, yalnızca bir vadiyi değil; bölgenin ekolojik bütünlüğünü tehdit etmektedir.

Bu çerçevede; Hakkâri başta olmak üzere ülke genelinde ve bölge kentlerinde yaşam alanlarını, su havzalarını, meraları, yaylaları ve dağ ekosistemlerini tehdit eden rant ve madencilik odaklı politikaların yol açtığı ekolojik yıkımın durdurulması; doğanın sermaye birikiminin sınırsız kullanım alanı olarak görülmesine son verilmesi; Zap Havzası ve Cilo-Sat ekosistemi başta olmak üzere geri dönüşü mümkün olmayan tahribat riski altındaki alanların koruma altına alınması; halkın yaşam ve çevre hakkını ortadan kaldıran uygulamalara karşı etkili denetim mekanizmalarının işletilmesi; doğa kırımına yol açan faaliyetler hakkında gerekli işlemlerin başlatılması ve ekolojik adaletin sağlanması amacıyla ilgili Bakanlıkların acil ve etkili girişimlerde bulunması zorunlu hale gelmiştir.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri ili sınırları içerisinde aktif, pasif ve arama aşamasında bulunan maden ruhsatlarının toplam sayısı nedir? Bu ruhsatların ilçe bazlı dağılımı, Zap Havzası, Cilo-Sat, Berçelan, Şemdinli ve Çukurca ekosistemleri üzerindeki yoğunlaşma düzeyi nedir?
2. Zap Vadisi, Berçelan, Cilo-Sat, Şemdinli ve Çukurca havzalarında verilen maden ruhsatlarının kaçında, ekosistem bütünlüğünü ve su döngüsünü doğrudan etkileyen bağımsız hidrojeolojik etki analizleri yapılmıştır?
3. Hakkâri-Şırnak hattında bulunduğu ifade edilen yaklaşık 100 milyon tonluk kurşun-çinko potansiyeline ilişkin rezerv raporlarının kamuoyu ve halktan gizlenmesinin gerekçesi nedir? Bu veriler hangi şirketlerle ve hangi önceliklerle paylaşılmıştır?
4. Hakkâri’de faaliyet gösteren şirketlerin çıkardığı cevherlerin ne kadarı yerinde işlenmekte ne kadarı işlenmeden yurt dışına sevk edilmektedir? Bölgenin katma değerden mahrum bırakılmasını önlemeye dönük hangi somut mekanizmalar uygulanmaktadır?
5. Son 10 yılda Hakkâri’de yürütülen madencilik faaliyetleri sonucunda doğal niteliğini kaybeden toplam alan kaç hektardır? Bu kayıp hangi yöntemlerle ölçülmektedir?
6. Zap Havzası’nda maden faaliyetleri nedeniyle oluşan ağır metal kirliliğine ilişkin düzenli izleme sonuçları nelerdir? Bu sonuçlar neden kamuoyu ile şeffaf biçimde paylaşılmamaktadır?
7. Maden ruhsatı verilen alanların kaçında endemik bitki türleri ve yaban hayatı envanteri hazırlanmıştır? Bu envanterler ruhsatlandırma sürecine bağlayıcı şekilde dahil edilmekte midir?
8. Türkiye genelinde 2026–2028 döneminde planlanan 5.750 maden sahasının kaçının korunan alanlar, mera alanları ve su havzalarıyla çakıştığı tespit edilmiştir? Bu çakışmalar hangi bilimsel ölçütlerle meşrulaştırılmaktadır?
9. Faaliyeti sona eren maden sahalarının kaçında rehabilitasyon yükümlülükleri eksiksiz biçimde yerine getirilmiştir? Denetim sonuçları neden kamuya açık değildir?
10. Hakkâri’de maden faaliyetlerinin ekonomik getirisi ile ekolojik yıkım, su kaybı, sağlık maliyetleri ve biyolojik çeşitlilik kaybını birlikte ölçen bütüncül bir “Ekolojik Bilanço Raporu” hazırlanmış mıdır?